

MODEL DE PROIECT DIDACTIC DE LUNGĂ DURATĂ LA DISCIPLINA BIOLOGIE

Clasa a XII-a, profil real

Anul de studii 2022-2023

ATENȚIE! Cadrele didactice vor personaliza proiectele didactice de lungă durată, în funcție de specificul colectivului de elevi și resurselor educaționale disponibile, în conformitate cu prevederile curriculumului la disciplină (ediția 2019).

Autori:

Raisa ROȘCA, profesoară de biologie, grad didactic întâi, LT „Liviu Deleanu”, Chișinău

Rodica COJOCARU, profesoară de biologie, grad didactic întâi, LT „Evrice”, Rîbnița

Orest BODRUG, profesor de biologie, grad didactic superior, LT „Constantin Stamati-Ciurea”, s. Caracușenii-Vechi, r. Briceni

COMPETENȚE SPECIFICE DISCIPLINEI

CS1. Utilizarea limbajului științific biologic referitor la structuri, procese, fenomene, legi, concepte în diverse contexte de comunicare.

CS2. Investigarea lumii vii cu ajutorul metodelor și al mijloacelor specifice pentru îmbunătățirea calității vieții și a mediului.

CS3. Implicarea în activități de menținere a stării de sănătate proprii și a celor din jur prin aplicarea metodelor interactive în vederea formării unui comportament sanogen.

CS4. Participarea în acțiuni de ocrotire a biodiversității prin parteneriat în vederea rezolvării problemelor ecologice la nivel individual, local și global.

ADMINISTRAREA DISCIPLINEI

Unități de conținut		Total ore	Lucrări practice și de laborator	Evaluare formativă/ sumativă
I	Bazele geneticii	48	3	1/1
II	Ameliorarea organismelor. Biotehnologii	10	1	-
III	Evoluția organismelor pe Tera. Evoluția omului	16	-	1
IV	Ecologia și protecția mediului	25	1	1
Semestrul I		48	3	2
Semestrul II		51	2	2
Total		99	5	4

PROIECTAREA DIDACTICĂ A UNITĂȚILOR DE ÎNVĂȚARE

Unități de competență	Unități de conținut	Eșalonare în timp		Activități și produse de învățare	Finalități
		Nr. de ore	Data		
Unitatea de conținut I. Bazele geneticii - 48 ore					

<ul style="list-style-type: none"> Definirea termenilor: <i>genă, cromozom, genotip, fenotip, ereditate, variabilitate, replicare, transcripție, translație, amitoza, mitoză, meioză, organism homozigot, organism heterozigot, mutație.</i> Descrierea particularităților structurale ale acizilor nucleici. Descrierea proceselor de replicare, transcripție, translație. Utilizarea instrumentarului și a tehnicilor de laborator în procesul de investigație a diviziunii celulare. Identificarea tipurilor de cromozomi, tipurilor de mutații și a factorilor mutageni, cariotipului normal și a cariotipurilor patologice la om. Recunoașterea fazelor mitozei și meiozei. 	<p>1.1 Recapitulare și consolidarea cunoștințelor la unitățile de conținut studiate din clasa a XI-a. 2</p> <p>1.2 Bazele moleculare ale eredității. 1</p> <p>1.3 Acizii nucleici. 1</p> <p>1.4 Gene. 1</p> <p>1.5 Replicarea. 1</p> <p>1.6 Transcripția. 1</p> <p>1.7 Translația. 1</p> <p>1.8 Codul genetic. Caracteristicile. 1</p> <p>1.9 Bazele materiale ale eredității. Cromozomii. 2</p> <p>1.10 Diviziunea celulară. Amitoza. 1</p> <p>1.11 Diviziunea celulară. Mitoza. 2</p> <p>Lucrarea practică nr.1 <i>Diviziunea celulară. Mitoza.</i></p> <p>1.12 Diviziunea celulară. Meioza. 2</p> <p>1.13 Gametogeneza. 2</p> <p>1.14 Recapitulare și sistematizare „Bazele geneticii” 1</p> <p>1.15 Evaluare formativă <i>Bazele moleculare și materiale ale eredității.</i> 1</p>		<p>Activitate:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Modelarea structurii moleculelor de acizi nucleici. <p>Produs:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Modelul moleculelor de acizi nucleici. <p>Activitate:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Realizarea lucrării practice pentru evidențierea mitozei în celulele de ceapă. <p>Produs:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Fișa de activitate a elevului cu concluzii formulate referitor la particularitățile fazelor diviziunii celulare vizualizate la microscop. <p>Activitate:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Compararea pe imagini a unor cariotipuri normale și patologice la om. <p>Produs:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Tabel comparativ ce reflectă unele deosebiri în cariotipul normal și patologic la om. <p>Activitate:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Rezolvarea problemelor de genetică bazate pe diverse mecanisme de transmitere a caracterelor ereditare. <p>Produs:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Gradul de respectare a algoritmului în rezolvarea problemelor din genetică. <p>Activitate:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Rezolvarea unor situații de problemă referitoare la mecanismul de transmitere a caracterelor ereditare. 	<p>CS 1 Utilizarea limbajului științific biologic referitor la structuri, procese, fenomene, legi, concepte în diverse contexte de comunicare .</p> <p>Elevii vor putea:</p> <ul style="list-style-type: none"> - să definească termenii referitori la: bazele geneticii, diviziunea celulară; - să descrie: procesele de replicare, transcripție, translație, fazele mitozei și ale meiozei, procesul de gametogeneză la om; mecanismele principale de moștenire a caracterelor ereditare. - să identifice: tipurile de cromozomi, de mutații, factorii mutageni, cariotipul normal și cariotipurile patologice la om; - să compare: mitoza și meioza, variabilitatea ereditară și neereditară; - să estimeze: impactul unor factori mutageni asupra organismelor; - să aplice: legile eredității la rezolvarea problemelor de genetică referitoare la transmiterea caracterelor ereditare. - să argumenteze: necesitatea utilizării metodelor de studiu în
--	---	--	---	---

<ul style="list-style-type: none"> • Descrierea procesului de gametogeneză la om. • Distingerea mecanismelor principale de moștenire a caracterelor ereditare. • Aplicarea legilor eredității la rezolvarea problemelor de genetică. • Analiza impactului unor factori mutageni asupra organismelor vii. • Compararea mitozei și meiozei, variabilității ereditare și neereditare. • Analiza impactului unor factori mutageni asupra organismelor. • Argumentarea necesității utilizării metodelor de studiu în genetica umană. • Propunerea modalităților 	1.16 Analiza evaluării	1	<p>Proodus:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Concluzii referitoare la situația de problemă. <p>Activitate:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Elaborarea unei fișe instructive cu referire la caracterele monogenice autozomale personale. <p>Proodus:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Fișa instructivă elaborată de elev. <p>Activitate:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Elaborarea unei fișe informative prin care să convingi colegii de importanța consultației medico-genetice. <p>Proodus:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Fișa informativă elaborată de elev. <p>Activitate:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Elaborarea prezentărilor electronice pentru elucidarea impactului unor factori mutageni asupra organismelor <p>Proodus:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Prezentarea electronică elaborată și susținută de elev. <p>Activitate:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Alcătuirea arborelui genealogic al familiei referitor la moștenirea unor caractere ereditare. <p>Proodus:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Arborele genealogic elaborat de elev. <p>Activitate:</p>	genetica umană.
	1.17 Legile mendeliene de transmitere a caracterelor ereditare. Lucrare practică nr.2 Analiza legilor lui Gregor Mendel.	2		CS 2 Investigarea lumii vii cu ajutorul metodelor și al mijloacelor specifice pentru îmbunătățirea calității vieții și a mediului .
	1.18 Rezolvarea problemelor de genetică.	2		Elevii vor putea: - să utilizeze tehnici, aparate și materiale de laborator în procesul de investigație a diviziunii celulare.
	1.19 Moștenirea înlănțuită a caracterelor.	1		CS 3 Implicarea în activități de menținere a stării de sănătate proprii și a celor din jur prin aplicarea metodelor interactive în vederea formării unui comportament sanogen
	1.20 Moștenirea caracterelor cuplate cu sexul.	1		Elevii vor putea: - să propună modalități de profilaxie a unor maladii ereditare și neereditare la om.
	1.21 Rezolvarea problemelor de genetică.	2		CS 4 Participarea în acțiuni de ocrotire a biodiversității prin parteneriat în vederea rezolvării problemelor ecologice la nivel individual, local și global
	1.22 Moștenirea grupelor sangvine.	1		Elevii vor putea: - să planifice activități de
	1.23 Rezolvarea problemelor de genetică.	2		
	1.24 Variabilitatea neereditară și ereditară a organismelor.	1		
	1.25 Mutațiile și semnificația lor.	1		
	1.26 Factorii mutageni. Factorii fizici.	1		
	1.27 Factorii mutageni. Factorii chimici.	1		
	1.28 Factorii mutageni. Factorii biologici.	1		
1.29 Ereditatea normală la om.	1			

de profilaxie a maladiilor ereditare.	<p>1.30 Ereditatea patologică la om. Bolile genice autozomale. 2</p> <p>1.31 Ereditatea patologică la om. Bolile genice heterozomale. 2</p> <p>1.32 Genetica umană și impactul ei asupra omului. 2 Lucrare practică nr.3 Analiza arborelui genealogic al familiei.</p> <p>1.33 Recapitulare și sistematizare „Bazele geneticii” 2</p> <p>1.34 Evaluare sumativă <i>Bazele geneticii.</i> 1</p> <p>1.35 Analiza evaluării. 1</p>		<p>➤ Organizarea dezbaterilor la tema: Aspecte bioetice în terapia genică.</p> <p>Produs:</p> <p>✓ Concluzii formulate referitor la aspectele bioetice în terapia genică, în baza dezbateri desfășurate.</p>	prevenire a factorilor nocivi asupra organismului uman
Unitatea de conținut II. Ameliorarea organismelor. Biotehnologii - 10 ore				
<ul style="list-style-type: none"> • Definirea termenilor: ameliorare, soi, rasă, sușă, biotehnologie, inginerie genică. • Descrierea metodelor de ameliorare a organismelor. • Compararea biotehnologiilor tradiționale și moderne. 	<p>2.1 Caracteristici ale ameliorării organismelor. 1</p> <p>2.2 Ameliorarea animalelor. 1</p> <p>2.3 Ameliorarea plantelor. 2</p> <p>2.4 Ameliorarea microorganismelor. 1</p>		<p>Activitate:</p> <p>➤ Elaborarea proiectului de grup: „Valorificarea potențialului economic al unor soiuri de plante/ rase de animale/ tulpini de microorganisme în activități de antreprenoriat.</p> <p>Produs:</p> <p>✓ Raportul proiectului de grup.</p> <p>Activitate:</p> <p>➤ Elaborarea în grup a proiectului de cercetare:</p>	<p>CS 1 Utilizarea limbajului științific biologic referitor la structuri, procese, fenomene, legi, concepte în diverse contexte de comunicare .</p> <p>Elevii vor putea:</p> <ul style="list-style-type: none"> - să definească termenii referitori la: ameliorarea organismelor; - să descrie: metodele de ameliorare a organismelor; - să argumenteze:

<ul style="list-style-type: none"> • Argumentarea necesității obținerii de noi rase de animale, soiuri de plante și sușe de microorganisme. • Estimarea rolului biotehnologiilor tradiționale și moderne pentru soluționarea anumitor probleme ale societății. 	<p>2.5 Biotehnologii tradiționale și moderne. Lucrare practică nr. 4 <i>Analiza unor soiuri ale plantelor de cultură.</i></p> <p>2.6 Ingineria genică.</p> <p>2.7 Recapitulare și sistematizare.</p>	<p>2</p> <p>2</p> <p>1</p>		<p>„ Banca genetică - plus valoare în ameliorarea organismelor”.</p> <p>Produs: ✓ Raportul proiectului de grup.</p> <p>Activitate: ➤ Organizarea dezbaterilor la temă: „Beneficii și riscuri ale organismelor modificate genetic asupra organismului uman”.</p> <p>Produs: ✓ Concluzii formulate referitor la beneficiile și riscurile organismelor modificate genetic asupra organismului uman, în baza dezbaterilor desfășurate.</p>	<p>necesitatea obținerii de noi rase de animale, soiuri de plante și sușe de microorganisme.</p> <p>CS4 Participarea în acțiuni de ocrotire a biodiversității prin parteneriat în vederea rezolvării problemelor ecologice la nivel individual, local și global</p> <p>Elevii vor putea: - să proiecteze acțiuni de conservare a biodiversității vegetale și animale din diverse ecosisteme.</p>
Unitatea de conținut III. Evoluția organismelor pe Tera. Evoluția omului - 16 ore					
<ul style="list-style-type: none"> • Definierea termenilor: <i>evoluție, microevoluție, macroevoluție, interacțiunea organismelor cu factorii de mediu, selecție naturală, aromorfoză, idioadaptare, degenerare, antropogeneză.</i> • Descrierea esenței ipotezelor de bază ale originii vieții. • Analiza argumentelor anatomiei comparate, embriologiei, 	<p>3.1 Ipotezele de bază ale originii vieții.</p> <p>3.2 Principiile evoluției biologice.</p> <p>3.3 Argumentele anatomiei comparative și ale embriologiei în evoluția lumii vii.</p> <p>3.4 Argumentele paleontologiei și ale biologiei moleculare în evoluția lumii vii.</p> <p>3.5 Factorii evoluției: ereditatea și variabilitatea.</p> <p>3.6 Factorii evoluției: interacțiunea organismelor cu factorii de mediu și selecția naturală.</p>	<p>1</p> <p>1</p> <p>2</p> <p>2</p> <p>2</p> <p>2</p>		<p>Activitate: ➤ Organizarea dezbaterilor cu referire la esența ipotezelor de bază ale originii vieții pe Pământ.</p> <p>Produs: ✓ Concluzii formulate referitor la esența ipotezelor de bază ale originii vieții pe Pământ, în baza dezbaterilor desfășurate.</p> <p>Activitate: ➤ Elaborarea albumului digital cu tema: „Paleontologia confirmă realitatea evoluției”.</p> <p>Produs: ✓ Albumul digital elaborat de</p>	<p>CS 1 Utilizarea limbajului științific biologic referitor la structuri, procese, fenomene, legi, concepte în diverse contexte de comunicare</p> <p>Elevii vor putea: - să definească termenii referitori la: evoluția organismelor vii; - să descrie: etapele principale ale evoluției omului;</p>

<p>paleontologiei și biologiei moleculare referitoare la evoluția organismelor pe Terra.</p> <ul style="list-style-type: none"> Identificarea factorilor evoluției lumii organice. Descrierea etapelor principale ale evoluției omului. Distingerea factorilor antropogenezei. Estimarea rolului factorilor evoluției asupra antropogenezei. 	<p>3.7 Direcțiile evoluției.</p> <p>3.8 Evoluția omului.</p> <p>3.9 Recapitulare și sistematizare „Ameliorarea organismelor. Biotehnologii Evoluția organismelor pe Tera. Evoluția omului”</p> <p>3.10 Evaluare sumativă <i>Ameliorarea organismelor. Biotehnologii Evoluția organismelor pe Tera. Evoluția omului.</i></p> <p>3.11 Analiza evaluării sumative.</p>	<p>1</p> <p>2</p> <p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>		<p>elevi.</p> <p>Activitate:</p> <ul style="list-style-type: none"> Elaborarea prezentării electronice cu tema: „Adaptarea organismelor – rezultat al evoluției”. <p>Produce:</p> <ul style="list-style-type: none"> Prezentare electronică elaborată de elev. <p>Activitate:</p> <ul style="list-style-type: none"> Reprezentarea grafică a corelației dintre căile progresului biologic: aromorfoză, ideoadaptare și degenerare în evoluția lumii vii. <p>Produce:</p> <ul style="list-style-type: none"> Schema corelației progresului biologic realizată de elev. 	<p>- să identifice: factorii antropogenezei;</p> <p>- să estimeze: rolul factorilor evoluției asupra antropogenezei.</p>
<p>Unitatea de conținut IV. Ecologia și protecția mediului - 25 ore</p>					
<ul style="list-style-type: none"> Definirea termenilor: <i>ecologie, populație, biocenoză, biotop, biosferă, ecosistem, lanț trofic, rețea trofică, echilibru dinamic, piramidă ecologică, poluare, factori poluanți.</i> Identificarea nivelurilor de integrare și organizare a materiei vii. Descrierea 	<p>4.1 Nivelurile de integrare și organizare a materiei vii.</p> <p>4.2 Organizarea materiei vii la nivel de individ.</p> <p>4.3 Organizarea materiei vii la nivel de populație.</p> <p>4.4 Structura materiei vii la nivel de biocenoză.</p> <p>4.5 Structura lumii vii la nivel biosferic.</p> <p>4.6 Ecosistemele naturale. Ecosistemul</p>	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>		<p>Activitate:</p> <ul style="list-style-type: none"> Reprezentarea grafică a nivelurilor de integrare și organizare a materiei vii. <p>Produce:</p> <ul style="list-style-type: none"> Schema realizată de elev. <p>Activitate:</p> <ul style="list-style-type: none"> Reprezentarea schematică a unei rețele trofice într-un ecosistem. <p>Produce:</p> <ul style="list-style-type: none"> Schema realizată de elev. <p>Activitate:</p> <ul style="list-style-type: none"> Modelarea unui ecosistem din materiale accesibile. 	<p>CS 1 Utilizarea limbajului științific biologic referitor la structuri, procese, fenomene, legi, concepte în diverse contexte de comunicare.</p> <p>Elevii vor putea:</p> <ul style="list-style-type: none"> să definească termenii referitori la: ecologie; să identifice: nivelurile de integrare și organizare a materiei vii, tipurile de ecosisteme; să compare: diferite tipuri

<p>particularităților nivelurilor de organizare a materiei vii.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Distingerea diferitor tipuri de ecosisteme. • Compararea diferitor tipuri de ecosisteme. • Analiza impactului factoriilor poluanți ai ecosistemului/mediului. • Proiectarea acțiunilor de conservare a biodiversității vegetale și animale din diverse ecosisteme. • Planificarea activităților de salubritate a mediului. 	terestru și aerian.	2		<p>Produs:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Modelul unui tip de ecosistem. <p>Activitate:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Reprezentarea degradării unui ecosistem natural printr-o aplicație digitală. <p>Produs:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Aplicația digitală elaborată de elev. <p>Activitate:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Observarea stării unui ecosistem din localitate. <p>Produs:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Fișa de observație completată de elev. <p>Activitate:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Elaborarea proiectului de grup cu tema: „Menținerea echilibrului dinamic al ecosistemelor din localitate, datorită fiecărui cetățean”. <p>Produs:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Raportul proiectului de grup prezentat. 	de ecosisteme;
	4.7 Ecosistemele naturale. Ecosistemul acvatic.	2			<p>CS 4 Participarea în acțiuni de ocrotire a biodiversității prin parteneriat în vederea rezolvării problemelor ecologice la nivel individual, local și global</p> <p>Elevii vor putea:</p> <ul style="list-style-type: none"> - să planifice acțiuni de prevenire a factorilor nocivi asupra organismului uman; - să proiecteze acțiuni de conservare a biodiversității vegetale și animale; - să participe la activități de salubritate a mediului.
	4.8 Ecosistemele artificiale. Agroecosisteme.	1			
	4.9 Relații (lanțuri) trofice.	2			
	4.10 Rețele trofice.	2			
	4.11 Piramide ecologice.	2			
	4.12 Echilibrul dinamic în cadrul ecosistemului.	1			
	4.13 Poluarea ecosistemului terestru □ aerian și protecția lui.	2			
	4.14 Poluarea ecosistemului acvatic și protecția lui.	2			
	Lucrare practică nr. 5 <i>Observarea și înregistrarea în fișele de observație a stării mediului înconjurător din localitate.</i>				
	4.15 Recapitulare și sistematizare Ecologia și protecția mediului.	1			
	4.16 Evaluare sumativă <i>Ecologia și protecția mediului.</i>	1			
	4.17 Analiza probei de evaluare sumativă.	1			
	4.18 Lecție de totalizare.	1			